

Intern JAARVERSLAG 2023

Stichting Belastingmuseum Prof. dr. Van der Poel
Opgericht: 6 oktober 1937 te Rotterdam
KvK nr.: 41126858

belasting
& douane
museum

INLEIDING

Het museum geeft twee jaarverslagen uit: een extern verslag met veel beeldmateriaal en korte teksten, als overzicht van onze activiteiten en gebeurtenissen voor een breed publiek, en een intern jaarverslag voor collega's, bestuur en stakeholders. Hierbij treft u het interne jaarverslag 2023 aan.

Rotterdam, 08 maart 2024

Bestuur en team Belasting & Douane Museum
Stichting Belastingmuseum Prof. dr. Van der Poel

Inhoudsopgave

1. Bedrijfsvoering.....	3
2. Collectie	8
3. Educatie.....	15
4. Communicatie & Marketing.....	21
Bijlage: Functionarissen Stichting Belastingmuseum Prof. dr. Van der Poel.....	29

1. Bedrijfsvoering

Het museum probeert daar waar mogelijk aan te sluiten bij de actualiteit, het verleden te duiden en verbanden te leggen tussen heden en verleden. De drie thema's Douane, rijksfinanciën en financieel wijs vormen de aandachtspunten van het Belasting & Douane Museum.

Het museum doet mee in een moderne wereld gericht op ontdekken, doen, keuzes maken en maatschappelijk relevant zijn om een breed samengesteld publiek zowel fysiek als digitaal aan zich te binden. Het museum gaat de maatschappelijke discussie niet uit de weg. Het maakt -met collectie, verhalen en lessen- geïnteresseerden wegwijs in een wereld die ons allemaal aangaat maar waarin niet iedereen even wijs is. We zijn een inclusief museum waar plek is voor iedereen.

Onze organisatie

Het Belasting & Douane Museum -statutaire naam Stichting Belastingmuseum Prof. dr. Van der Poel- wordt op onderdelen van de bedrijfsvoering ondersteund door de Douane Landelijk Service Organisatie en het team SSO Centrum Facilitaire Dienstverlening (hospitality, publieksbegeleiding, technisch onderhoud, gebouwenbeheer). Het museumbeleid wordt ontwikkeld, gecoördineerd en uitgevoerd door collega's van collectie, educatie, communicatie, marketing en bedrijfsvoering onder leiding van de museumdirecteur. Het team wordt ondersteund door vrijwilligers, museumdocenten, uitzendkrachten en rondleiders.

Het museum is een hybride organisatie: het is enerzijds een stichting voor de inhoudelijke borging, anderzijds is het een rijksinstelling die administratief geplaatst is onder de Douane Landelijke Service Organisatie, een onderdeel van de Douane. Vaste medewerkers hebben de status van rijksambtenaar en vallen derhalve onder de CAO Rijk.

Bestuurszaken

Bestuur

Het bestuur van de Stichting Belastingmuseum Prof. dr. Van der Poel, wordt voorgezeten door de directeur-generaal Douane. In 2023 wijzigde de samenstelling van het bestuur door het statutair aftreden van Rinus Schillemans die als vertegenwoordiger van de Stichting Vrienden van het Belasting & Douane Museum in het bestuur zat. Hij werd opgevolgd door Jan Kamp, oud-directeur Douane Rotterdam Haven.

Financiën

De extern financieel adviseur controleerde namens het bestuur de financiële stukken die betrekking hadden op de financiële administratie van de Stichting Belastingmuseum Prof. dr. Van der Poel. De financiële jaarstukken zijn in een apart document neergelegd en zijn op 10 april 2024 door de leden van het bestuur goedgekeurd. De financiële zaken met betrekking tot de door de Douane aan het museum toegekende budget, werden door de Douane gecontroleerd en in orde bevonden.

Herinrichting

Hoewel het afgelopen jaar een besluit op bestuursniveau voor een herinrichting werd genomen, kost het proces van aanbesteding meer tijd dan was verwacht. Met de afdeling Inkoop (IUC) wordt dit verder opgepakt te beginnen met de inkoop voor een voorlopig ontwerp op basis van het museumteam-idee dat afgelopen zomer gezamenlijk tot stand kwam.

Inzet museum voor derden

Verhuur De Kuyper Salon

De verhuur van De Kuyper Salon is in 2023 vrijwel gelijk gebleven in vergelijking met 2022. De Kuyper Salon werd voor 50% van de doordeweekse dagen 2023 verhuurd.

	<i>Belastingdienst & Douane</i>	<i>Commercieel</i>	<i>t.b.v. Intern gebruik</i>	<i>Totaal</i>
2023	102	10	10	122
2022	92	14	14	120
2019	137	19	11	167

Losse verhuur /gebruik museumcafé/serre voor borrels en events

Het gebruik van het café en de serre ten behoeve van borrelmomenten/events is ten opzichte van 2022 duidelijk gestegen. Er zijn in totaal 28 groepen die hiervan gebruik hebben gemaakt.

	<i>Belastingdienst & Douane</i>	<i>Commercieel</i>	<i>t.b.v. Intern gebruik</i>	<i>Totaal</i>
2023	13	4	11	28
2022	9	0	3	12

Personeel

Vaste medewerkers

In het voorjaar van 2023 werden de formatiebesprekingen afgerond en kon de werving starten om de opengevallen plekken in het museumteam in te vullen. Monique Nooteboom vervulde haar functie van communicatieadviseur voor conservator. Na de zomervakantie werd Eelco Koster aangesteld in de nieuwe functie van operationeel medewerker, Khalid Kabbaj werd aangesteld als communicatieadviseur en Ivo Spits ging de nieuwe functie van marketeer vervullen. Ivo en Khalid werkten reeds als uitzendkracht in het museumteam maar doorliepen de sollicitatieprocedure zoals deze formeel is vastgesteld door het Rijk. Dit gold ook voor Eelco die vanuit SSO CFD het museumteam kwam versterken.

Doordat de formatiebesprekingen op zich lieten wachten, moesten taken die belegd waren bij inmiddels vertrokken collega's, worden herverdeeld onder een aantal collega's: Anne Marieke van Schaik, Annemarie Simon-de Jong en Frans Fox. Anne Marieke en Annemarie vervingen daar waar het moest en kon, hun gepensioneerde collega's.

Netwerken en scholing

Het penningmeesterschap van de Adlib-gebruikersgroep werd vervuld door de collectiebeheerder Annemarie de Jong. Anne Marieke van Schaik is lid van het Netwerk Vrouwelijke Conservatoren en Musea Bekennen Kleur.

Het jaarlijkse congres van de International Association of Tax & Customs Museums (IACM) werd in Rotterdam gehouden. Conservator Anne Marieke van Schaik werd daar benoemd tot penningmeester van deze organisatie.

Enkele collega's namen deel aan cursussen BHV en EHBO. Het BHV team is op orde. Een verbeterd BHV- en ontruimingsplan (BOP) wordt in 2024 afgerond.

In het verslagjaar werden personeelsgesprekken met alle vaste medewerkers gevoerd.

Stagiaires en uitzendkrachten

Rachel Saleh werkte via een uitzendbureau als projectmedewerker GeldLab waarbij promotie en techniek haar taken waren. Siska van der Plas verleende als uitzendkracht forse ondersteuning voor de educatoren. Hun inzet heeft o.a. geleid tot een toename van het aantal bezoekers, het succes van GeldLab en meer onderwijsgroepen.

Museumdocenten en rondleiders

De rondleidingen in het museum werden in dit verslagjaar wederom door het Rotterdamse bedrijf AnneGidsen verzorgd. In 2023 werden 122 groepen rondgeleid waarvan 8 Engelstalig.

In vergelijking met voorgaande jaren:

2023: 122 groepen

2022: 101 groepen

2021: 25 groepen

Naast de rondleiders heeft het museum de beschikking over een groep actieve museumdocenten die op uur basis worden ingehuurd. Museumdocenten en rondleiders krijgen een uurvergoeding.

Vrijwilligers

Het museum werkt naast een team van vaste medewerkers met vrijwilligers. Zij gebruiken hun expertise o.a. ten behoeve van het registreren, fotograferen en digitaliseren van de collectie. Na jarenlang vrijwilliger te zijn geweest op het taakgebied fiscaal zegel namen we afscheid van Adrie van der Veer-Bik. Henk Duym nam na vele jaren afscheid als vrijwilliger; ooit hoofdredacteur van het museumblad *Impost* later als interviewer en tekstschrijver voor ons oral history project.

Vrijwilligers krijgen geen vergoeding dan enkel een reiskostenvergoeding. Het volgen van cursussen versterkt de kennis van deze groep. Zij krijgen van het museum werk gerelateerde cursussen aangeboden.

Tijdelijke collega's

We namen afscheid van Jan van Dam die vanuit de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE) bij het museum als collectiemedewerker was gedetacheerd. Jan ging met pensioen. En we namen afscheid van uitzendkracht Maaïke Wagterveld, collectiemedewerker. Zij vond elders een vaste baan.

Directie

De directeur van het Belasting & Douane Museum is verantwoording verschuldigd aan de directeur DLSO en het bestuur van de Stichting Belastingmuseum Prof. Dr. Van der Poel. In het verslagjaar maakte hij (binnen Douane/DSLO) deel uit van een aantal werkgroepen en nam deel aan MT DLSO-werkconferenties. Nieuw in het verslagjaar was het regulier overleg met SSO CFD en het Rijksvastgoedbedrijf (RVB).

Als lid van het Rotterdamse Directeuren Overleg (DO), een organisatie waarin directeuren van Rotterdamse culturele instellingen zitting hebben, nam de directeur actief deel aan diverse bijeenkomsten en nam zitting in de werkgroep Publieksbereik. Tevens nam hij deel aan de DO-intervisiegroep, een pilot geïnitieerd door het Directeuren Overleg.

Verder voerde hij overleg met collega's van de Douane, IUC (afdeling Inkoop) en van het SSO Centrum Facilitaire Dienstverlening. Met deze laatste organisatie werd in dit verslagjaar het dienstverleningsconcept met succes geïmplementeerd. Via de afdeling

Inkoop (IUC) werd een contract afgesloten met een Rotterdams bedrijf t.b.v. het onderhoud aan AV-middelen in de museumpresentatie. Samen met Ingrid de Jager, directeur Museum Rotterdam, organiseerde hij enkele malen de 'Borrel bij de Buren'. Een club van museum-, universiteits- en archiefcollega's uit Rotterdam die hun expertise delen bij werkbezoeken aan elkaars instellingen. Op voordracht zal Frans Fox in 2024 lid worden van 'Club 25', een netwerk van Rotterdammers opgericht in 1969 met een hart voor de stad die willen bijdragen aan de promotie van Rotterdam en de beeldvorming over de stad.

Wegens een lange formatieprocedure trad Frans Fox op als projectleider van de tentoonstelling GOED/FOUT en GeldLab en nam taken waar op het terrein van operationele zaken ter vervanging van vertrokken collega's.

Wetenschappelijk input

Universitaire contacten

Contacten werden onderhouden met onze bijzonder hoogleraar Rex Arendsen, evenals met vertegenwoordigers van de vakgroep Belastingrecht van de Universiteit Leiden en de Erasmus Universiteit.

Bijzonder hoogleraar

Het museum heeft een bijzonder hoogleraarstoel aan de Universiteit Leiden. Op verzoek van het museum wordt onderzoek uitgevoerd naar onderwerpen uit de fiscale geschiedenis van Nederland. Sinds september 2016 wordt deze stoel bekleed door Rex Arendsen, bijzonder hoogleraar 'Maatschappelijke en Historische Context van het Belastingrecht'. In 2021 werd onze bijzonder hoogleraar met wederzijds instemming voor 5 jaar herbenoemd met het onderzoeksgebied:

- De (huidige) relatie tussen burgerschap en belastingen, twee belangrijke factoren die van invloed zijn op staatvorming en democratisering;
- De invloed van digitalisering van geld en van de economie op belastingwetgeving en uitvoering, eventueel gerelateerd aan het vraagstuk van de toekomst van de vennootschapsbelasting.

Onderdeel van de bijzondere leerstoelopdracht is het promotieonderzoek van promovenda Maartje van Mulken met haar PhD onderzoek naar 'The Role of Data in the Innovation of the International Tax System'.

Curatorium bijzondere leerstoel

Het curatorium kwam in 2023 niet bij elkaar. Het verslag over de werkzaamheden in 2023 van de bijzonder hoogleraar zal in 2024 door het bestuur worden besproken.

Projecten

Onderzoek Nederlands Beheers Instituut (NBI)

In het kader van de 'Regeling 75 jaar vrijheid' (aanvraagjaar 2020) die het Mondriaanfonds uitvoert, heeft dit Fonds een veelomvattend onderzoek in samenwerking met de Radboud Universiteit en Tilburg University, mede gesteund door het Nationaal Archief, een forse subsidie toegekend aan het onderzoeksproject met de titel 'Vermogensonteigening na de Tweede Wereldoorlog door het NBI en de Belastingdienst, en ons vermogen daarvan te leren'. Het NBI was een rijksinstelling opgericht in 1945 om bezit van Rijks Duitsers, collaborateurs en de zogenoemde groep 'afwezigen' veilig te stellen en waar mogelijk te onteigenen. Een redelijk onbekende periode uit onze moderne geschiedenis.

De onderzoeksvraag

In welke mate heeft de werkwijze van het NBI en de daarbij geboden ondersteuning door de Belastingdienst bij de totstandkoming en uitvoering van het opsporen,

beheren en liquideren van vermogen voldaan aan de vereiste proportionaliteit tussen de beginselen van doelmatigheid en rechtvaardigheid?

De begeleidingscommissie bestaat uit universitair docent Marieke Oprel (Radboud Universiteit) en universitair hoofddocent Sonja Dusardijn (Tilburg University) alsmede de directeur van het museum en conservator Anne Marieke van Schaik. Betaalde (universitaire) onderzoekers voeren delen van het onderzoek uit. Het vierjarig project mondde uit in de tentoonstelling 'GOED/FOUT, naoorlogse afrekening' die op 30 november werd geopend door Gerdi Verbeet, oud-voorzitter Tweede Kamer der Staten Generaal en oud-voorzitter Nationaal Comité 4 en 5 mei. Een wetenschappelijke publicatie zal in 2024 verschijnen.

Project Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding (LOB)

'Jouw loopbaan in de haven'

Het museum is door leden van de *projectgroep 'van loopbaan oriëntatie naar werk in de haven'* gevraagd deel te nemen aan het haven loopbaanproject (LOB). Leden van de projectgroep zijn Maritiem Museum, IT Campus Rotterdam, EIC Mainport, Port of Rotterdam en JINC (JINC helpt jongeren op weg naar werk, met kansen voor elk kind).

De stuurgroep, die boven de projectgroep hangt, bestaat uit vertegenwoordigers van het Havenbedrijf, Deltalinqs, Gemeente Rotterdam en NPRZ (Nationaal Programma Rotterdam Zuid).

Doel

- Doel LOB-project
De haven promoten om het groot aantal vacatures in te vullen. De projectgroep, aangestuurd door een stuurgroep, wil de haven tonen als een werkplek die modern is en niet te vergelijken is met tijden dat er alleen vuil werk te doen was.
- Doel museum
Laat verleden en heden van de Douane in het museum zien. Geef duiding aan het onderwerp in relatie tot de Rotterdamse haven. Het museum draait mee in een professioneel ter zake doend project.
- Project en Douane
Platform/plek voor de Douane waar bezoekers (scholieren en studenten) kennis kunnen maken met het werk van de Douane in de haven. Het laat zien wat de Douane in de haven doet, geeft potentiële sollicitanten context over het werken in de haven en verleid hen bij de Douane te komen werken.

Een Europese subsidie is voor het gehele project aangevraagd en begin 2024 toegekend.

2. Collectie

De collectie die het museum beheert en presenteert is deels rijks eigendom en deels eigendom van de Stichting Belastingmuseum Prof. dr. Van der Poel. Voor het publiek is een deel van de collectie met zijn vele verhalen zichtbaar in ons museum aan de Parklaan te Rotterdam en online via www.collectienederland.nl en www.geheugenvannederland.nl. In ons depot bewaren we het grootste deel van onze collectie onder optimale condities. Op verzoek kan deze collectie voor wetenschappelijk onderzoek bestudeerd worden.

Registratie & Digitalisering

In het jaar 2023 zijn 1870 objecten geregistreerd in Adlib. De objecten die beschreven zijn, zijn de nieuwe aanwinsten, foto's uit de historische fotocollectie, documenten uit de collectie Clarien van der Beek (collectie fiscaal zegel) en fiscaal zegel (specifiek de tabaksaccijns). Daarnaast hebben vrijwilligers bestaande beschrijvingen aangevuld bij de collectie aardewerk en porselein, rijkswapenborden, de speelkaartencollectie en het fiscaal zegel.

Op het gebied van digitalisering heeft de fotograaf-vrijwilliger het afgelopen jaar 455 foto's gemaakt van nieuwe aanwinsten en bestaande collectie. Daarnaast heeft hij ruim 78 foto's geretoucheerd in verband met de eisen van de AVG. In het depot Hizkia werden 1509 scans van objecten gemaakt. Op de museum locatie maakte vrijwilliger Geert Krijnen circa 2060 scans, onder andere van 145 persoonsdossiers.

Ruim 2000 objecten zijn onderzocht op auteursrecht, AVG, portretrecht of vanwege fiscale geheimhouding en bijna 3000 objecten zijn er in 2023 extra gepubliceerd op de portalsite 'collectienederland' van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Daar zijn nu in totaal 17.045 objecten van ons museum te vinden, weliswaar nog niet allemaal met een afbeelding. Van de ruim 51.000 in Adlib geregistreerde objecten hebben er 37.687 een of meer afbeeldingen.

In het depot heeft Marianne van Hees, gedetacheerd vanuit DLSO voor een half jaar, nog niet gescand papierwerk uitgezocht. Vrijwilliger Erik Havermans heeft de meest kwetsbare objecten gescand. Eind 2023 zijn 7 archiefdozen naar de scanstraat in Heerlen gebracht

om daar gescand te worden. De tekeningen in passe-partout die niet in Heerlen kunnen worden gescand, zullen door een vrijwilliger worden gescand.

Het collectie-registratieprogramma Adlib wordt vanaf eind juni 2024 niet meer ondersteund. Er is overleg met de afdeling Inkoop IUC) in verband met de conversie van het huidige Adlib naar Axiell Collections.

Projecten

Project toestand | conservering

Dit project, dat in 2021 in gang is gezet, is in september 2023 afgerond. Bij elk object in het collectieregistratieprogramma Adlib, staat nu de toestand van het object beschreven. Bovendien is dit nu ook een 'basis invoerveld' geworden, een verplicht in te vullen veld bij de beschrijving van een object. Het afronden van dit project betekende ook het afscheid van Jan van Dam, die gedurende twee jaar bij ons gedetacheerd was vanuit de Rijksdienst Cultureel Erfgoed.

Project historische fotocollectie

Uitzendkracht Maaïke Wagterveld heeft vanaf februari tot 1 september de registratie van de historische fotocollectie uitgevoerd. Zij heeft bij 880 historische foto's beschrijvingen gemaakt. Het betreft voornamelijk antieke foto's van belasting- en douaneambtenaren.

Project Documentatie

Vrijwilliger Geert Krijnen heeft dit project afgerond. Alle gescande documentatie is onderverdeeld in de 21 bestaande deelcollecties. Met de zoekfunctie kunnen snel en eenvoudig documenten worden gevonden.

Project Onderzoek naar Tweede West-Indische Compagnie

Stagiair Simon van de Ven begon in eerste instantie op 4 april met een onderzoek naar de voordelen die 'de schatkist' heeft gehad van slavernij. Dit bleek een te groot onderwerp voor vijf maanden stage en de stagiair beperkte het onderzoek tot de opbrengsten uit de slavenhandel van de Tweede West-Indische Compagnie.

Dit onderzoek bleek alsnog te omvangrijk, maar de stagiair heeft desondanks een aantal belangrijke cijfers achterhaald en berekend. De stage eindigde op 27 juli. Hopelijk krijgt het onderzoek een vervolg.

Aanwinsten

<i>Datum</i>	<i>Herkomst</i>	<i>Object</i>
13 januari	Bas van de Broek	Presse-papier ICA NL (38883)
16 januari 38913)	mw W. Meenhuis-Hasselo	Drie spaarbankboekjes (38911-
7 februari (38920)	Belastingdienst Leeuwarden (H. Nijkamp)	Aktetas van belastingdeurwaarder
7 februari 38927)	Belastingdienst Apeldoorn	Bedrijfsvideobanden (38921-
15 februari	schenking Hans Kleinjan	Cartoon 'Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen', door Eliane Gerrits (39001)
28 februari	Belastingdienst/Louis Ottens	Parker pennenset (39080)

Maart	Douane Maasvlakte	Stuk mahoniehout 46509)
1 maart	Belastingdienst/Louis Ottens	Pennenset 25 jaar LOD (39081)
7 maart	Belastingdienst/Louis Ottens	Twee brieven van DG Jenny Thunnissen aan medewerkers facilitaire dienst (39124-39125)
April	Veilinghuis Schulman b.v.	Muntbalans (46508)
18 april	Belastingdienst/Louis Ottens	Dvd The 1976 Movie (39290) Brochure BHV (39684)
31 mei	Belastingdienst/Louis Ottens	Brochure digitale werkruimte (39683)
4 juli	aankoop via marktplaats	Metalen bord 'Douane Vervoer' (41514)
17 juli	Bert Jonker	LP 25 jaar Douane Harmonie (43909)
20 juli	J.W. Vonk	Plaquette belastingkantoor Utrecht (36741)
Augustus bewerking)	Douane/Joep van Rheenen	Fotoarchief communicatie (in
14 augustus	familie Dyon de Jong	Gedenkboek, foto's en krantenknipsels (43934-43935)
14 september	Douane Eindhoven	Plaquette belastinggebouw (46451)
26 september	fam. Burema Zevenberg	Sierbord Inspectie Eindhoven (46118)
Oktober	Douane	2 gasdetectiemeters (46506-46507)
17 oktober	Douane Laboratorium	Rijstmeter (46452)
November	A. van Schaik	Mondkapje Douane (46546)
November	dhr Lauffer	Verordeningen Duitse bezetter (46581-46583)
30 november	aankoop via veiling Schulmann BV	Papieren kampgeld Westerbork 25 en 100 cent (46908-46909)
7 december	aankoop via veiling Zwiggelaar	2 slavenwissels (46585-46586) 2 aandelencertificaten (46869-46870)
14 december	via Marktplaats	204 accijnsloodjes (46584)

2023 Jan van Dam schenking en Aankoop 31 fotobriefkaarten (38915-38916, 39079, 39126, 39339-39340, 46154, 46235, 46251-46252, 46260, 46332, 46347-46352, 46376, 46389, 46392, 46404, 46429-46430, 46432-46438)

Overdracht

In overleg met het museumbestuur is besloten om de brief van Christiaan Huygens over de stadsrechten van Blokzijl, over te dragen aan het gemeentearchief Steenwijkerland. De brief was in 1994 door het museum gekocht bij een antiquair in Den Haag.

Afstoten

Het museum ontzamel volgens de Leidraad Afstoten Museale Objecten (LAMO). De afdeling collectie bekijkt of de objecten een fiscale link hebben en een plek verdienen in de collectie of moeten worden afgestoten. Dit jaar zijn alleen rekwisieten afgestoten die in de opslagruimte in de Spaanse Polder waren opgeslagen. Veel uniformen zijn naar het Douane Orkest gegaan, de rest naar Domeinen.

Marianne van Hees heeft een begin gemaakt met het fotograferen van objecten die in het voorjaar van 2024 op de afstotingsdatabase kunnen worden gezet. Het gaat hierbij om objecten van keramiek, die geen fiscale link hebben.

Restauratie

Barbara Susijn heeft het schilderij ‘Het vaststellen van de geslachtaccijns’ van Dook Everse gerestaureerd (objectnummer 01169). Dit schilderij had in 2023 op zaal plaats gemaakt voor ‘De Veemarkt’ van Cornelis Saftleven, bruikleen van Museum Rotterdam, en is vanaf januari 2024 weer te bewonderen in de vaste opstelling.

Voor een optimaal behoud van ‘Het kantoor van de belastingontvanger’ naar Pieter Brueghel de Jonge is dit 17^e-eeuwse paneel voorzien van een klimaatvitriene. Hiermee wordt voorkomen dat het paneel geen last meer heeft van klimaatwisselingen op zaal.

Papierrestaurator Jip Peeks heeft van het dagboek van Richard Bauer (bruikleen t.b.v. de tentoonstelling GOED/FOUT) het duct tape verwijderd en in zijn geheel weer vastgenaaid.

Preventieve conservering

Raf Snippe en Saskia Riemsdijk (textielrestauratoren) hebben voor een goede en veilige presentatie op zaal gezorgd van de Douane nachtmantel: met een speciaal hiervoor gemaakte steun en naaiwerk is de mantel vastgezet.

Keuringen

Jaarlijks wordt de takel van het kinetische kunstwerk ‘Balance’ van Reuben Margolin gekeurd. Ook de ruitentillift waarmee de grote glazen ruiten in de expositie worden verplaatst en de tillift in het depot bij Hizkia van Kralingen worden jaarlijks gekeurd. Alle drie zijn goedgekeurd, waardoor we weer verzekerd zijn van een veilige ruimte (entree museum) en van veilig werken met de collectie.

Cursussen, seminars, webinars, trainingen, conferenties

17 april: Data-doe-dag, Verkadefabriek 's-Hertogenbosch

24 maart: Statement meeting van Musea Bekennen Kleur, Centraal Museum, Utrecht

14 april: Expert meeting oral history, RCE Amersfoort

20 april: Voorjaarsbijeenkomst Netwerk Adlib & Axiell Collections Scheepvaartmuseum Amsterdam

12 juni: Erfgoeddag Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, Amersfoort

12 juni: lunchlezing van Carlijn Kingma, kunstenaar van *The Waterworks of Money*

20 juni: AVA-net symposium (AVA = Audiovisuele Archieven), Beeld & geluid, Hilversum
 26 juni: Meet up circulair tentoonstellen, Naturalis, Leiden
 17-23 september: ICOM-CC congres, Valencia
 27-29 september: IACM congres in Rotterdam
 10-12 oktober: Europeana Tech in Beeld & Geluid, Den Haag
 27 oktober: Symposium *Financiën van de compagnieën*, St. Geschiedenis van de overheidsfinanciën Scheepvaart Museum, Amsterdam
 1 november: digitale duurzaamheid, Nederlands Digitaal Erfgoed, Breda
 3 november: Erfgoed Ontmoeting van de Erfgoed Academie, Leerhotel het Klooster, Amersfoort
 7 november: symposium auteursrecht, Openbare bibliotheek, Utrecht
 9 november: Museumcongres, theater De Spiegel, Zwolle
 16 november: Symposium *Sporen van slavernij*, Universiteitsbibliotheek Leiden
 1 december: Lezing roofkunst, Museum Vlaardingen
 BHV- en EHBO-trainingen

Activiteiten

Veel projecten en activiteiten komen in samenwerking tussen de verschillende teams in het museum tot stand. Maar ook met externe partijen.

- Op 13 mei werd een Vriendendag gehouden in het museum
- Speciaal voor de Open Monumentendagen werd het houten borstbeeld van Koningin Wilhelmina uit het depot gehaald en tijdelijk in het museum getoond als onderdeel van een ‘Wilhelminawandeling’.

Samenwerkingen

- met Museum Rotterdam tijdens de presentatie van de *Rotterdamse veemarkt* van Cornelis Saftleven in het Belasting & Douane Museum
- voor de totstandkoming van de tentoonstelling *Goed/Fout, naoorlogse afrekening* is nauw samengewerkt met Tilburg University en de Radboud Universiteit Nijmegen. De tentoonstelling was onderdeel/resultaat van een onderzoeksproject, waarvoor de Mondriaan stichting financiële steun had toegekend.
- 8 september Lab op pad, met RCE, Museum Vlaardingen
- voor het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Consortium Koloniale Collecties) een quickscan van Surinaams erfgoed in onze collectie gemaakt.
- Vitruines van Gek op geld overgedragen voor hergebruik aan Bibliotheek De Boekenberg, Spijkenisse
- Netwerk Oorlogsbronnen/St. WO2net
- Stichting Musea Bekennen Kleur

Medewerking verleend aan

- ‘Belast koloniaal verleden’ in Rose Mary Allen en Esther Captain, Matthias van Rossum en Urwin Vyent (red.), *Staat en Slavernij, Het Nederlandse koloniale slavernijverleden en zijn doorwerkingen*, pp 174-175, Amsterdam, 2023
- ‘Manumissiebrief’ in Wayne Modest en Wendeline Flores, *Onze koloniale erfenis*, tent. cat. Wereldmuseum Amsterdam, pp 206-208, Tiel, 2023
- *Het Register*, vakblad van het Register Belastingadviseurs: interview met vrijwilliger voor een artikel over de online tentoonstelling *Bezegeld*, medewerking aan podcast fiscaal zegel en podcast Prinsjesdag
- Podcast Klokhuis over geschiedenis van geld
- 28 juni middag van de VHMf in het museum, lezing over de Rijksbelasting Academie
- *Elsevier Weekblad*, artikel over belastingoproeren toen en nu
- Nieuw te realiseren museum over migratie PHENIX: meedenken over het verhaal met mogelijke bruiklenen uit onze collectie

- Ben Nieuwenstein/CFD Utrecht bij aankoop maquettes van Bureau Kiwi (architecten Kim Kool en Willemijn van Manen), hun inzending voor de Prix de Rome over het toeslagenschandaal en suggesties voor tentoonstelling in Spark-gebouw
- Campagne Antislavernij van de gemeente Rotterdam als locatie
- Diverse lezingen en publicaties met beeldmateriaal en informatie uit de collectie

Presentatie

De vaste opstelling

In januari 2023 werd de nieuwe Douane Experience officieel in gebruik genomen door staatssecretaris Aukje de Vries van Douane & Toeslagen tijdens een werkbezoek aan het museum. Deze nieuwe opstelling was eind 2022 opgenomen in de vaste presentatie.

Nadat in 2022 met een tijdelijke tentoonstelling aandacht werd geschonken aan ons ‘Belast Koloniaal Verleden’ heeft dit deel van onze fiscale geschiedenis in 2023 een vaste plek gekregen in het museum, in de ruimte waar voorheen het zogeheten ‘Actualiteitenkabinet’ stond.

Na een testfase van enkele maanden is op 15 april het GeldLab officieel geopend door Edson da Graça. Deze unieke plek in Nederland waar jongeren spelenderwijs kunnen leren omgaan met geld heeft een permanente plek op de 3^e verdieping gekregen. Hier kunnen jongeren individueel, in gezinsverband of met school hun financiële skills testen en leren door te doen. In 2023 hebben 68 schoolklassen (1664 leerlingen) GeldLab bezocht en de speciale GeldLab-les gevolgd (met klassikale introductie en nabespreking met museumdocent). GeldLab is ontwikkeld voor jongeren in de leeftijd van 10-14 jaar. In de praktijk is gebleken dat het ook door iets jongere en oudere kinderen gespeeld en gewaardeerd wordt. De GeldLab les is bijvoorbeeld ook door MBO-scholen geboekt, omdat leerkrachten deze vorm van financiële educatie ook nuttig vinden voor hun iets oudere studenten. *GeldLab is mede mogelijk gemaakt met financiële ondersteuning van: Nationale-Nederlanden, Vrienden van het Belasting & Douane Museum, Stichting Elise Mathilde Fonds, J.E. Jurriaanse Stichting, M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting, Stichting Uyttenhooven Doyen Fonds.*

Tijdelijke tentoonstellingen

Dierbare goederen 30 november 2022 t/m 30 oktober 2023

De tentoonstelling *Dierbare Goederen* belichtte de rol van de Douane in de strijd tegen illegale handel in beschermde dieren. Bezoekers kwamen oog in oog te staan met beestachtige smokkel en in beslag genomen ‘goederen’. Douaniers vertelden over hun ervaringen en schokkende vondsten. Een confronterende tentoonstelling die eind 2022 was geopend. Tijdens de Museumnacht-10, de Museumweek en het Weekend van de Wetenschap stond deze tentoonstelling centraal in de georganiseerde activiteiten.

Online tentoonstelling ‘Bezegeld’

Op 24 april heeft gastconservator Fons Overwater met een druk op de knop de online tentoonstelling *Bezegeld, 400 jaar fiscaal zegel* geopend. Met deze tentoonstelling vieren we het 400-jarig bestaan van deze Nederlandse uitvinding. Hoewel in Nederland de meeste belastingzegels in 1971 zijn afgeschaft wordt dit (hulp)middel van belastingheffing wereldwijd nog steeds gebruikt. In *Bezegeld* zijn vele belastingzegels te bewonderen, met specifieke aandacht voor een aantal thema’s, zoals ‘Het zegel in de kunst’ en ‘De kunstenaars van het belastingzegel’. En voor de verzamelaars is de video ‘400 jaar zegelbeelden’ een aanrader. De tentoonstelling heeft in 2023 1888 online bezoekers gehad (beste maand juli met 427 bezoekers.)

GOED/FOOT naoorlogse afrekening, 30 november - 15 september 2024

Op 30 november heeft Gerdi Verbeet, in gesprek met Coen Verbraak, de tentoonstelling 'GOED/FOOT' geopend. Deze tentoonstelling behandelt het vermogensonteigeningsbeleid van de Nederlandse overheid na de Tweede Wereldoorlog en de uitvoering daarvan door het Nederlands Beheersinstituut (NBI). In de tentoonstelling 'GOED/FOOT', staan de verhalen centraal van drie groepen mensen die in aanraking kwamen met het NBI, te weten:

-tot vijand verklaarde onderdanen: Alle inwoners met de Duitse nationaliteit waren tot vijand verklaard. Hun bezittingen en vermogens gingen in eigendom over op de Nederlandse staat. Zij konden alleen van hun vijandstatus afkomen, als ze konden bewijzen dat ze zich als goed Nederlander hadden gedragen tijdens de oorlog.

-vermeende landverraders: bezittingen van o.a. opgepakte NSB'ers werden onder beheer van het NBI gesteld in afwachting van een gerechtelijke uitspraak

-nabestaanden van 'afwezigen', veelal Joodse mensen: het NBI had ook tot taak het bewind te voeren over de vermogens van afwezigen. Oorlogsslachtoffers en hun nabestaanden moesten terugkrijgen wat hen was ontnomen.

In de tentoonstellingen worden de verhalen van acht personen tot leven gewekt met animaties in een geïllustreerde collage-stijl. De verhalen zijn gereconstrueerd uit de NBI-beheerdossiers. Deze tentoonstelling is tot stand gekomen met financiële steun van het Mondriaan Fonds.

Bruiklenen

Binnenkomende bruiklenen

- Veemarkt met in de verte de ruïne van kasteel Honingen in Kralingen bij Rotterdam, *C. Saftleven*, Museum Rotterdam (periode 1 jaar)
- Voor de tentoonstelling *GOED/FOOT*:
- Sigarettendoosje, NSB-medaille, NSB Speld, Houten sigarettendoosje, Duitse munt particuliere bruikleengever
- Twee beertjes, 3 zakdoeken en een pyamazak, Museum Jan Anderson
- Gouden lepel, Museum Huis Doorn
- 5 enveloppen met brieven, 1 dagboek (WOII), map met originele documenten, particuliere bruikleengever
- 1 kartonnen doosje van juwelier S. van Leeuwen, particuliere bruikleengever
- 1 platenspeler Philips, Stichting tot Behoud van Historische (Philips-) Producten

Uitgaande bruiklenen

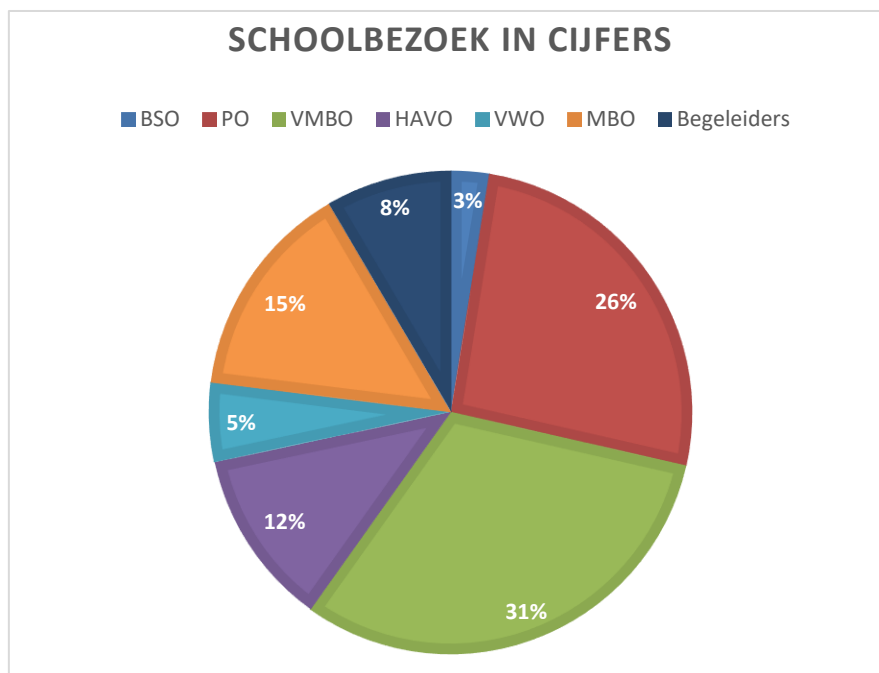
- Voor de tentoonstelling "*De Nederlandse Cocainefabriek*" werden aan Museum Huis Doorn uitgeleend:
- Rode torpedo (objectnummer 31760)
- Dominospel (objectnummer 18036)
- Smokkeltube (objectnummer 12683)
- Smokkelvest (objectnummer 45554)
- Cocainepers (objectnummer 30094)

3. Educatie

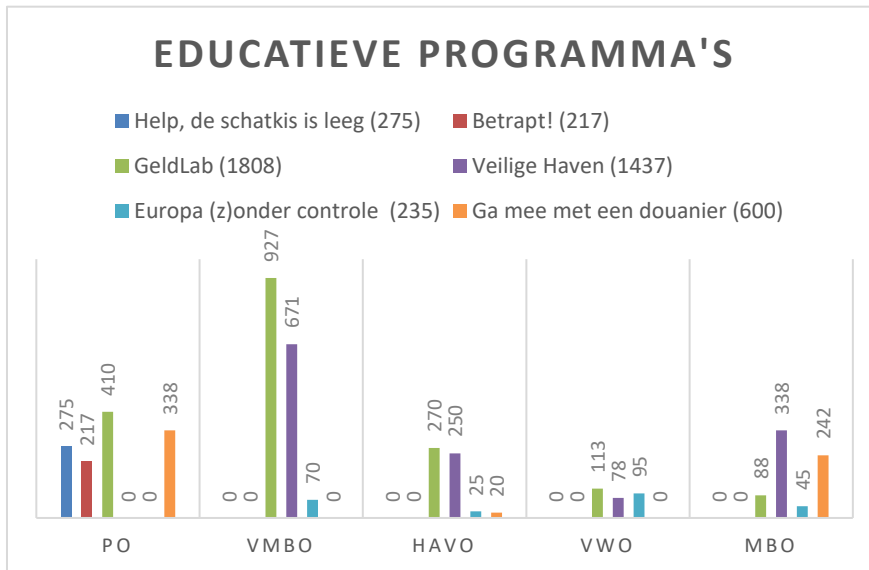

Het museum biedt een breed scala aan educatieve programma's bestemd voor klassen vanaf groep drie van het primair onderwijs tot en met het MBO. Onderwijs speelt een belangrijke rol binnen het museum. De collectie heeft veel raakvlakken met maatschappelijke thema's die in het onderwijs behandeld en besproken worden. Sinds dit jaar is het organiseren van publieksactiviteiten, zoals lezingen, ook een taak van Educatie geworden.

Schoolbezoek

BSO	128
PO	1308
VMBO	1574
HAVO	594
VWO	266
MBO	735
Begeleiders	423
	5028

Het aantal scholen dat het Belasting & Douane Museum bezoekt neemt al een aantal jaar toe en ook in 2023 zette deze groei door. Waar in 2022 in totaal 3252 leerlingen/studenten en 245 docenten langskwamen voor een educatief programma, toont 2023 een flinke stijging in bezoekers: 4605 leerlingen verspreid over verschillende niveaus en 423 begeleiders. Dit is een toename van 44%.

Afgelopen jaar konden scholen uit verschillende educatieve programma's kiezen, naast een eventueel zelfstandig bezoek zonder begeleidende museumles. Twee programma's die in 2023 nieuw in het aanbod kwamen, waren de museumles 'GeldLab' en 'Ga mee met een douanier'. Beide programma's bleken een succes.

Douane gastdocenten

Op diverse vrijdagen kon je dit jaar een douanier als gastdocent tegenkomen in het museum. Joeri van Eck verzorgt op vaste momenten in de week boeiende museumlessen met Douane thema in samenwerking met het museumdocententeam. Tevens waren Leo en Aad van der Toorn geregeld te gast om voorlichting te geven en zo de museumles een extraatje te geven. De scholen die deze gastlessen bezoeken zijn hierover zeer enthousiast.

GeldLab

In 2023 hebben 68 schoolklassen (1664 leerlingen) GeldLab bezocht en de speciale GeldLab-les gevolgd (met klassikale introductie en nabespreking met museumdocent). GeldLab is ontwikkeld voor jongeren in de leeftijd van 10-14 jaar. In de praktijk is gebleken dat het ook door iets jongere en oudere kinderen gespeeld en gewaardeerd wordt. De GeldLab les is bijvoorbeeld ook door MBO-scholen geboekt, omdat leerkrachten deze vorm van financiële educatie ook nuttig vinden voor hun iets oudere studenten.

Nationale onderwijs tentoonstelling (NOT)

Het museum presenteerde GeldLab te midden van meer dan 250 andere educatieve aanbieders tijdens de NOT-beurs in de Jaarbeurs Utrecht. We richtte ons vooral op scholen die op zoek zijn naar financiële educatie, waarbij de GeldLab stand goed op viel door de kleurrijke vormgeving en er werden positieve gesprekken gevoerd met belangstellenden. Deelname aan het evenement was gericht op het behouden van contact met het onderwijsnetwerk en het verzamelen van leads. Hoewel er een aantal lessen, ongeveer 20, werden afgenomen naar aanleiding van deze leads, kan niet met zekerheid worden gezegd dat deelname heeft geleid tot meer bezoeken aan het museum. Deelname aan het

evenement is kostbaar en vraagt veel inspanning, maar lijkt niet voldoende winstgevend te zijn. Daarom is gekozen om de volgende editie niet meer mee te doen aan de NOT-beurs en overwogen we alternatieve strategieën om onze doelen te bereiken.

Partners

Kenniscentrum cultuuronderwijs Rotterdam (KCR)

De deelname aan het KCR-Cultuurtraject levert het museum in lijn met voorgaande jaren een groot deel van de groep basisschoolleerlingen voor de educatieve programma's 'Betrap!' en 'Help, de schatkist is leeg'. In 2023 is GeldLab toegevoegd aan de keuze voor het PO programma van KCR in plaats van het lesprogramma 'Betrap!' Opvallend is dat GeldLab het meest gekozen is door scholen. Ondanks dat het programma bij introductie binnen het KCR-netwerk nog vrij onbekend was.

Programma	Aantal boekingen	Aantal leerlingen	Aantal begeleiders	Totaal
Help, de schatkist	4	89	8	97
Betrapt!	8	176	16	192
PO GeldLab	9	212	18	230
VO GeldLab	4	117	8	125
VO Veilige Haven	4	88	8	96
Totaal	29	682	58	740

Wereldhavendagen

Het Rotterdams onderwijs toont jaarlijks veel belangstelling voor het schoolproject van de Wereldhavendagen. Ook in 2023 zijn er in samenwerking met de Wereldhavendagen-organisatie gratis lessen georganiseerd met douaniers.

Programma	Aantal boekingen	Aantal leerlingen	Aantal begeleiders	Totaal
PO Ga mee met een douanier	9	211	18	229

IKin010

Programma	Aantal boekingen	Aantal leerlingen	Aantal begeleiders	Totaal
Op maat	6	153	12	165
Kinderboekenweek	7	143	26	169
Totaal	13	296	38	334

De samenwerking met erfgoedproject IKin010 is wederom in 2023 voortgezet. Diverse basisscholen in de regio Rotterdam hebben via deze weg een bezoek aan het museum gebracht, met als hoogtepunt een project in het kader van de Kinderboekenweek. Culturele partners verbonden aan dit project boden schoolklassen een speciaal ontwikkeld educatief programma aan in het thema 'Bij ons thuis'. Ons museum heeft speciaal hiervoor een nieuwe museumles ontwikkeld, bestaande uit een creatieve workshop waarbij kinderen met wasco krijgt een oude foto van het museum gingen versieren. Daarbij horend was een rondleiding. Kinderen van groep 1,2 en 3 mochten via de ingang van Parklaan 14 het museum binnen en kregen alles te horen over de eerste bewoners; familie Mees en familie De Kuyper. Ons museum heeft dit jaar 13 klassen mogen ontvangen met in totaal 296 leerlingen. Een stijging van 30,9% ten opzichte van een jaar eerder waarin wij 226 leerlingen mochten ontvangen.

Samenwerking met Stichting Positive minds

Onder het motto 'hoe jonger geleerd goed met geld om te gaan, hoe kleiner de kans op geldproblemen later' hebben Stichting Positive Minds en het Belasting & Douane Museum hun inspanningen verenigd. De gedeelde visie op financiële educatie en om het praten over geldzaken uit de taboesfeer te halen komt samen in GeldLab en de door Positive Minds gecreëerde leskist 'kansrijk'. De lesmethode is een manier om armoede in de klas op een laagdrempelige en toegankelijke manier bespreekbaar te maken, scholen hebben door de samenwerking nu de kans om de lesmethode te combineren met een inspirerend en leerzaam bezoek aan GeldLab.

Project Sprekend Erfgoed 'Het museum is van en voor iedereen'

Tijdens dit project in samenwerking met Erfgoedhuis Zuid-Holland, worden er bij twintig musea in Zuid-Holland drie tot vier taallessen voor NT1 (laaggeletterden met Nederlands als eerste taal) of NT2 (Nederlands als tweede taal, nieuwe Nederlanders) cursussen gegeven. Voor de cursisten wordt zo de drempel verlaagd om het museum te ontdekken. De museumcollectie biedt genoeg aanknopingspunten voor interessante en vernieuwende lessen, leerzame opdrachten of activiteiten over dagelijkse thema's. In 2021 vond de pilot van het project plaats. In vier musea vonden lessen plaats die goed werden ontvangen door de cursisten en de deelnemende musea en de taaltrainers. De deelnemende musea merkten dat er door dit project een doelgroep binnenkomt die normaal gesproken het museum niet vindt. Voor Sprekend Erfgoed heeft het Erfgoedhuis subsidie ontvangen van Fonds voor Cultuurparticipatie, Fonds1818 en het VSB-fonds. Ons museum ontving de eerste groepen in november. Het was een succesvol en waardevol programma.

Publieksactiviteiten & Evenementen

Naast het verzorgen van educatieve programma's voor scholen, zijn de educatoren ook verantwoordelijk voor het opzetten van een publieksprogramma en het organiseren van workshops die gericht zijn op kinderen en families. Over het algemeen worden workshops en activiteiten georganiseerd in het kader van tentoonstellingen of aanhakend op evenementen waar het museum aan deelneemt.

Kidsactiviteiten

Net Echt-workshops

Aansluitend bij de tijdelijke tentoonstelling *Dierbare Goederen* werden in het museumatelier de workshops *Net Echt!* aangeboden. Deze workshops voor de jongere bezoeker in het museum zijn gratis. Onder begeleiding van een museumdocent maken zij een net echt alternatief van beschermde flora en fauna: koraal kleien, schildpad schilderen en vlinders versieren. Deze goed bezochte workshops werden om de week in het weekend georganiseerd en in de vakanties ook door-de-week.

Kids-rondleidingen, zonder ouders

Na het succes van de Kids-rondleidingen besloot de afdeling Educatie om ook dit jaar rondleidingen aan te bieden waar kinderen zonder hun ouders maar onder leiding van een museumdocent op ontdekking door het museum gaan.

Kinderfeestje

Het kinderfeestje 'Ga je mee op reis?!' is dit jaar minder geboekt dan voorgaande jaren. Het programma is toe aan vernieuwing. Maar wellicht speelt ook mee dat het museum over voldoende leuke alternatieve activiteiten beschikt, die gratis worden aangeboden. Met de

stijgende levenskosten is het voor te stellen dat het kinderfeestje momenteel een te kostbare activiteit is.

Gezinsactiviteiten

Douane Spreekuur met Leon Warnies

Iedere maand organiseren onze collega's van educatie een inloopspreekuur in het educatielokaal waar bezoekers in gesprek kunnen gaan met oud-Douanier Leon Warnies. Leon vertelt geïnteresseerden over zijn werkverleden bij de Douane, zijn functie als hondengeleider en neemt hen mee in verhalen van vroeger. Het Douane Spreekuur wordt goed bezocht door bezoekers, waarvan sommigen speciaal voor Leon Warnies naar het museum komen.

Open Monumentendagen

Tijdens de Open Monumenten Dagen (OMD) Rotterdam op zaterdag 9 en zondag 10 september met als thema 'Levend Erfgoed' blikte het museum terug in de geschiedenis van distilleerdersfamilie De Kuyper én die van ons Koningshuis. Want dit weekend, bijna exact 125 jaar geleden, vloeide de Oranjebitter van De Kuyper rijkelijk ter ere van de kroning van koningin Wilhelmina, op 6 september 1898. Een speciale rondleiding leidde deelnemers langs het Wilhelmina monument in Het Park en de monumentale Koningslinde aan de Parklaan. In het museum werden de monumentale panden besproken en het prachtige houten borstbeeld van koningin Wilhelmina dat tentoon werd gesteld. De rondleiding eindigde in De Kuyper Salon mét een glaasje De Kuyper Oranjebitter voor iedere volwassen deelnemer. Het programma was een succes.

Weekend van de Wetenschap

In navolging van het succes van voorgaande edities van het Weekend van de Wetenschap, heeft het museum ook dit jaar deelgenomen aan het evenement. Tijdens het Weekend van de Wetenschap konden bezoekers in het museum tal van activiteiten volgen, gericht op een uniek kijkje in de wereld van de Douane. Dit jaar stonden er diverse activiteiten op het programma waaronder; Douane Drone demonstraties, Demonstratie van de scan bus, informatietafel straling detectie en een workshop hout determineren. Tijdens het evenement worden deze activiteiten begeleid door Douaniers die ondersteund worden door de Educatie.

Maand van de Geschiedenis

Dit jaar was het thema van de maand van de geschiedenis (oktober): 'Eureka'. Het museum bracht daarom de online tentoonstelling 'Bezegeld, 400 jaar fiscaal zegels' onder de aandacht via diverse media. Gastconservator Fons Overwater verzorgde een lezing. Hij ging met de bezoekers 400 jaar terug in de tijd. Van hoe de uitvinding van het fiscaalzegel tot stand kwam tot welke technische verbeteringen er in de loop der tijd zijn uitgevonden om belastingzegels beter te laten functioneren. De lezing trok een diverse groep aan geïnteresseerden bestaande uit studenten, zegelverzamelaars en fiscalisten.

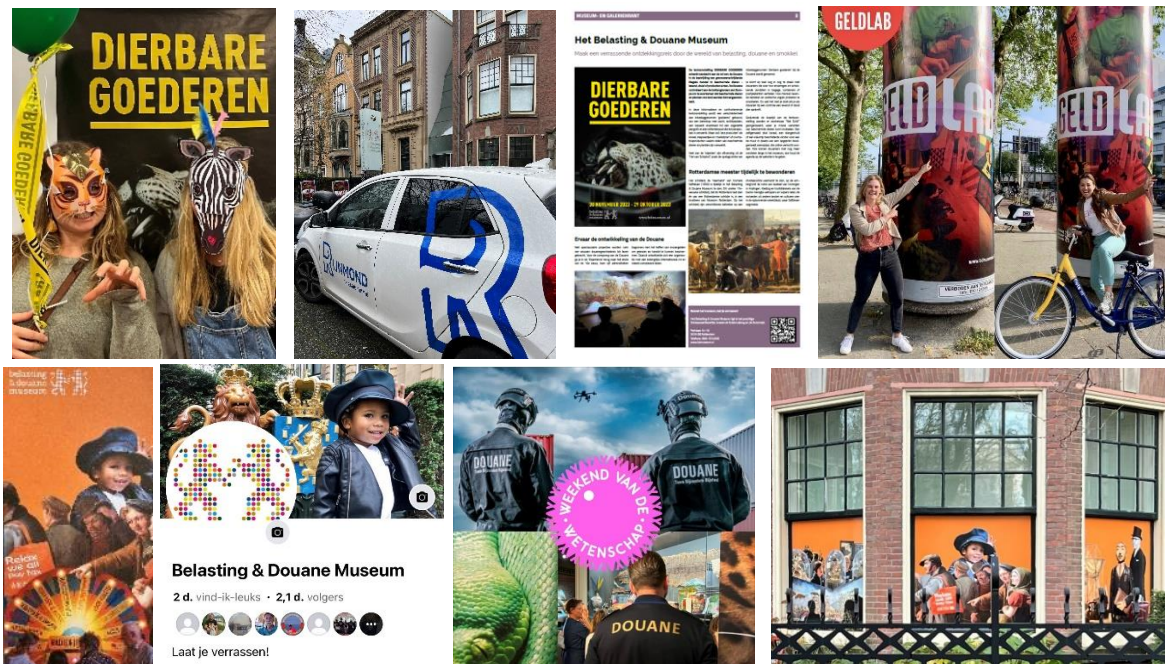
Zomerprogramma en JVP

In de zomervakantie van 2023 is speciaal voor de jonge bezoeker een activiteitenprogramma in het museum opgezet. Op verschillende dagen in de week waren creatieve workshops en KIDS rondleidingen te volgen in het thema van de tijdelijke tentoonstelling 'Dierbare Goederen'.

Naast een activiteitenprogrammering, namen wij ook weer deel aan het Vakantiepaspoort (voorheen: Jeugd Vakantiepaspoort), een samenwerking van Rotterdampas en Gemeente Rotterdam om Rotterdamse kinderen een actieve, culturele vakantie in eigen stad aan te bieden. In het museum konden kinderen met hun Vakantiepaspoort een exclusieve

'GeldLab'-ijslolly ophalen. In totaal hebben 455 kinderen (exclusief verzorgers) via deze actie een bezoek aan het Belasting & Douane Museum gebracht.

4. Communicatie & Marketing

Communicatie zet met een mix aan middelen het volledige museumaanbod in de markt bij een zo breed mogelijk publiek. Tegelijkertijd is de promotie en marketing gericht geweest op specifieke, relevante doelgroepen per thema, tentoonstelling en/of activiteit. Daarbij lag de focus op online promotie en nieuwe samenwerkingsverbanden om het bereik van potentiële bezoekers te optimaliseren. Zo is bijgedragen aan het vergroten van de naamsbekendheid van het museum en het stimuleren van museumbezoek.

Promotie museumaanbod

Doorlopende publiciteit - print en online

In 2023 is de communicatie & marketing gericht geweest op de promotie van het museum algemeen, de tijdelijke tentoonstelling 'Dierbare goederen', het GeldLab en alle publieksevenementen & activiteiten. Het museumaanbod is niet alleen uitgelicht op eigen website en de socials (Instagram & Facebook) maar ook op diverse relevante partnerwebsites, zoals die van de Museumkaart, de Rotterdam UitAgenda, Rotterdam Partners en Rotterdam Info.

Marketing inzet op social media (Facebook, Instagram & LinkedIn)

In 2023 is de ingezette lijn van meer online betaalde promotie op social media voortgezet. Online adverteren is vele malen efficiënter, qua kosten, bereik van specifieke doelgroepen en het vergroten van naamsbekendheid ook buiten de regio Rotterdam. Betaalde promotie op Meta (Instagram & Facebook) leidt ook tot meer volgers en betrokkenheid. Het aantal volgers is op Instagram gestegen van net geen 1000 eind 2022 naar 1198 in 2023. Op Facebook betreft het een kleinere stijging, van 2062 naar 2085 personen die de pagina leuk vinden en inmiddels 2122 pagina volgers.

Door het jaar heen hebben we langlopende betaalde promotieberichten over het museum algemeen op de socials geplaatst ("Laat je verrassen" en "Maak een verrassende ontdekkingsreis...."). Deze leverden niet alleen meer likes op (dan een regulier onbetaald bericht/post op eigen accounts), maar ook veel meer reacties van mensen. De beste marketing is de reclame die bezoekers zelf voor het museum maken (met positieve

ervaring over hun bezoek of oproep aan vrienden). De berichten of verhalen waarin het museum wordt genoemd, werden vanuit het museum van een reactie voorzien en gedeeld in onze verhalen.

Ook voor tentoonstellingen en evenementen als de Museumnacht010 is ingezet op betaalde promotieberichten online/ op social media. Voor de Museumnacht heeft dit bijgedragen dat op 4 maart 2023 meer dan 1000 bezoekers het museum bezochten.

In 2023 is het LinkedInaccount van het museum beter opgepakt. Rekening houdend met de meer oudere volwassen en professionele doelgroepen van LinkedIn, worden daar vooral berichten geplaatst over nieuwe tentoonstellingen, relevante collectieberichten, zoals de officiële toetreding tot het Canon van Nederland en aankondigingen van publieksactiviteiten voor volwassenen, zoals lezingen, tijdens de Maand van de geschiedenis en rondleidingen bij de Open Monumenten Dagen.

Betaalde media: (online) advertenties

Ten behoeve van het museum algemeen zijn betaalde advertenties geplaatst in/op:

- Rotterdam UitAgenda Magazine (paginagrote advertentie "Laat je verrassen")
- Billboard reclame tegenover Rotterdam CS 2 maal reclame "Laat je verrassen"
- De Havenloods - Laat je verrassen-advertentie
- VIND-magazine, 2 x advertenties in de vorm van een briefkaart voor het museum algemeen en de Douane experience. Van de briefkaarten zijn elk 500 exemplaren aan het museum geleverd die we in de winkel verkopen.
- Museum & Galeriekraant: paginagrote advertentie, met ook aandacht voor *Dierbare Goederen* en *de Veemarkt van Saftleven*, als extra trekker in 2023
- Billboard Maastunnel (looptunnel)
- Inside Rotterdam: vermelding op stadsplattegrond
- Website en nieuwsbrieven KidsProof Rotterdam (Kids/gezinsactiviteiten)

Ten behoeve van de promotie van schoolbezoek, schoolaanbod en GeldLab zijn betaalde advertenties geplaatst in:

- NOT-magazine en website (promotie t.b.v. deelname museum aan onderwijsbeurs en promotie museumlessen)
- De ICC-gids en KCR-gids, onderwijsbladen voor PO en VO (Lesmateriaal en GeldLab)
- Rotterdam UitAgenda Magazine (paginagrote advertentie GeldLab)
- De Havenloods (GeldLab)
- Museumkidz Krant (GeldLab en vaste kids activiteiten museum)
- Jong 010 - jongerenkrant (GeldLab)

Ten behoeve van de tentoonstellingen

- Paginagrote advertentie Rotterdam UitAgenda-magazine (voor *Dierbare Goederen* en *Goed/Fout*)
- Financieel Dagblad (advertentie *GOED/FOUT*)
- *Metro abris* (campagnebeeld *GOED/FOUT*)
- Billboard A15 (campagnebeeld/advertentie *GOED/FOUT*)
- Billboard Beurs (campagnebeeld/advertentie *GOED/FOUT*)
- Billboard Maasboulevard (campagnebeeld/advertentie *GOED/FOUT*)
- Kunst en Museumkrant: (campagnebeeld/advertentie *GOED/FOUT*)
- Burgemeester (1/3 pagina advertentie *GOED/FOUT*)
- Oud Rotterdammer (advertentie *GOED/FOUT*)
- Historiek website: (advertentie *GOED/FOUT*)

Postercampagnes tijdelijke tentoonstellingen

De promotie postercampagne voor *Dierbare Goederen* heeft eind 2022 plaatsgevonden. In 2023 is de promotie vooral online, op onze eigen social media voortgezet. Ook de partijen met wie we in 2022 al samenwerking mee hadden gezocht, het WNF en de stichting *No Wildlifecrime* hebben op hun socials aandacht geschonken aan de tentoonstelling.

De postercampagne voor de tentoonstelling *GOED/FOOT* is eind 2023 gestart met de verspreiding van 100 A0 outdoor posters in de stad, 200 A2 indoor posters in horeca en bibliotheken en advertenties op metroabri's in Rotterdam die t/m januari 2024 doorlopen. De metroabri's advertenties lopen door t/m maart 2024.

Extra promotie/marketing GeldLab

Medio 2023 is reclame gemaakt op 10 peperbussen op relevante plekken in de stad (in de wijken waar de doelgroep Gezinnen zich het meest bevinden). Naar docenten in PO en VO (groep 7/8 en brugklassen) zijn posters van GeldLab gestuurd met onze unieke ronde informatie flyer.

Promotioneel drukwerk en 'publicaties'

In 2023 is een algemene brochure over het museum gemaakt en in de stad verspreid. Voorheen produceerden we minimaal 2 programmafolders per jaar, daar is in 2023 van afgezien vanwege de grotere inzet van betaalde online promotie. Naast drukwerk van bovengenoemde tentoonstellingsposters is de leporello '*Belastingen vertellen geschiedenis*' in herdruk genomen, deze biedt bezoekers een toelichting in het Nederlands en het Engels in tekst en beeld bij de fiscale tijdlijn en dient tevens als promotiemateriaal voor het museum in het algemeen. Tevens is het gedrukte publieksjaarverslag '2022 in beeld' verschenen.

Digitale nieuwsbrief

De algemene nieuwsbrief is in 2023 vier keer uitgegaan. Speciaal voor docenten PO en VO is een nieuwe opzet van de Educatie nieuwsbrief gemaakt. Deze is drie keer uitgegaan. In totaal zijn 841 mensen geabonneerd op de algemene nieuwsbrief. Het percentage 'ontvangers' dat de reguliere nieuwsbrief ook daadwerkelijk opent vanuit de mail, ligt op gemiddeld 30,6%. Dat is lager dan vorig jaar, toen was dat 41%. Het percentage daarvan dat doorklikt naar onderdelen op de website ligt op wel hoger dan afgelopen jaar, namelijk 5,1%.

De Educatie nieuwsbrief wordt naar 646 docenten in PO en VO gestuurd. Deze mailadressen zijn aangevuld met contacten die zijn opgedaan op de NOT-beurs in januari 2023. Deze mails worden gemiddeld geopend door 33% van de docenten. Het doorklik percentage ligt iets lager, namelijk op 3%.

Reclame op de museum bus:

Voor onze mobiele vorm van reclame maken, stond in 2023 achtereenvolgens het campagnebeeld van de tentoonstelling *Dierbare Goederen* en *Goed/Fout* op onze museum bus.

Speciale marketing & samenwerkingen

SocialDeal

Gedurende heel 2023 heeft een actie gelopen met *Social Deal*. De inzet van deze marketingactie, waarbij mensen met korting het museum kunnen bezoeken en het museum op dit platform onder de aandacht werd gebracht, was het binnenhalen van nieuwe bezoekers en het realiseren van grotere naamsbekendheid. Er zijn via deze actie 515 kaarten verkocht. Het daadwerkelijke bezoekersaantal via Social Deal ligt hoger, want voor kinderen is de toegang gratis en hoefde dus geen kaart gekocht te worden. In de

praktijk is gebleken dat het bezoek veel gezinnen betrof. Ook is duidelijk geworden dat de overgrote meerderheid van de bezoekers via SocialDeal mensen uit Rotterdam zijn, en het dus wordt gezien als een leuk uitje voor mensen uit de buurt. De recensies die bezoekers hebben achtergelaten na hun bezoek liegen er ook niet om: 99% geeft aan terug te komen en ervaren het museum als leerzaam en leuk, vooral voor kinderen.

Met het Natuurhistorisch Museum Rotterdam is een gezamenlijke marketing actie opgezet voor de looptijd van *Dierbare Goederen*: bezoekers van Het Natuurhistorisch konden 25% korting krijgen op de toegang van ons museum en andersom. Een speciaal ontworpen kaart lag bij de balie van beide musea. Dit leverde 92 extra bezoekers op.

In de kerstvakantie hadden we een actie voor Rotterdampas houders, die bij een bezoek gratis koffie/thee en koek ontvingen. In de 1^e week van de kerstvakantie heeft dit 195 volwassen bezoekers opgeleverd (kinderen niet meegerekend).

Nieuw systeem als marketingtool (CM)

In 2023 werd een nieuw online marketingtool in gebruik genomen, genaamd CM. Dit geavanceerde marketinginstrument biedt een vele mogelijkheden voor het uitvoeren van diverse marketingactiviteiten. Een van de voornaamste toepassingen van dit systeem is het verzenden van digitale uitnodigingen via e-mail en sms voor verschillende evenementen en activiteiten die plaatsvinden in het museum. Bovendien wordt dit platform ingezet voor het verspreiden van de algemene museum en educatie nieuwsbrief en dient daarmee ook als vervanging voor het eerdere mailing systeem (Mailchimp).

Naast de efficiënte logistieke functies, is het primaire doel van dit systeem het opbouwen van duurzame relaties met onze bezoekers. Dit wordt mogelijk gemaakt door de implementatie van een eigen workflow, die gericht is op het vergroten van de interactie met bezoekers, met name via direct mailings na hun museumbezoek. Deze workflow is ontworpen om de betrokkenheid van bezoekers te vergroten en hen een gepersonaliseerde ervaring te bieden, wat op zijn beurt de loyaliteit aan het museum vergroot en de bezoekerservaring verbetert. Komend jaar zal het systeem ook dienen als tool voor meerdere marketing onderzoeken.

Bezoekcijfers

2023 was een goed jaar waarin de bezoekers de weg teruggevonden hebben naar het museum. Na het hersteljaar 2022, was er in 2023 reden tot vreugde. Met 23169 bezoekers in 2023 werd een stijging in de bezoekers van 43.4% ten opzichte van het voorgaande jaar gerealiseerd. We zijn op dezelfde voet doorgeslagen als in 2022, met veel activiteiten, meer scholen, onlinemarketingstrategieën die focussen op nieuwe bezoekersgroepen en de publiekstrekker voor zowel individueel als groepsbezoek, GeldLab.

2023															
JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC				
1743	2264	2950	1731	1007	1494	1819	2286	1398	2432	2228	1817				23169

De drukste maand afgelopen jaar was maart, mede door een geslaagde Museumnacht010. De slechtste maand was mei dit jaar. De zomermaanden zijn altijd drukker dan gemiddeld.

Stijgende trend

2023 begon sterk met een goede maand qua bezoekersaantal (1743) dat bijna even groot was als de beste maand in 2022 (1961). Die trend is het hele jaar doorgezet met in maart zelfs bijna 3000 bezoekers. We streven ernaar om komend jaar deze lijn door te zetten.

Evenementen zoals de opening van GeldLab, de opening van GOED/FOOT, Museumnacht010 en Weekend van de Wetenschap hebben de meeste bijdragen geleverd aan de bezoekersaantallen.

Bezoekers per maand afgelopen drie jaar

Periode	2021		2022		2023	
	Maand	t/m Maand	Maand	t/m Maand	Maand	t/m Maand
januari	0	0	129	129	1743	1743
februari	0	0	957	1086	2264	4007
maart	0	0	1409	2495	2950	6957
april	0	0	1215	3710	1731	8688
mei	0	0	996	4706	1007	9695
juni	277	277	1778	6484	1494	11189
juli	1158	1435	1278	7762	1819	13008
augustus	2109	3544	1708	9470	2286	15294
september	773	4317	1530	11000	1398	16692
oktober	1632	5949	1961	12961	2432	19124
november	449	6398	1008	13969	2228	21352
december	342	6740	1427	15396	1817	23169
Totaal:	6740		15396		23169	

E-tickets en online promotie

In 2022 is het online reserveren via de website gestimuleerd, vooral de plaatsing van de vaste knop naar de ticketstraat op de homepage heeft een boost gegeven aan de verkoop hiervan. Dit heeft ons veel informatie over de doelgroepen verschaft. In 2023 zijn deze inzichten verder vergroot door de verkoop van online tickets. De online ticketverkoop is desalniettemin niet gestegen ten opzichte van 2022, deze blijft rond de 30% van de verkochte tickets.

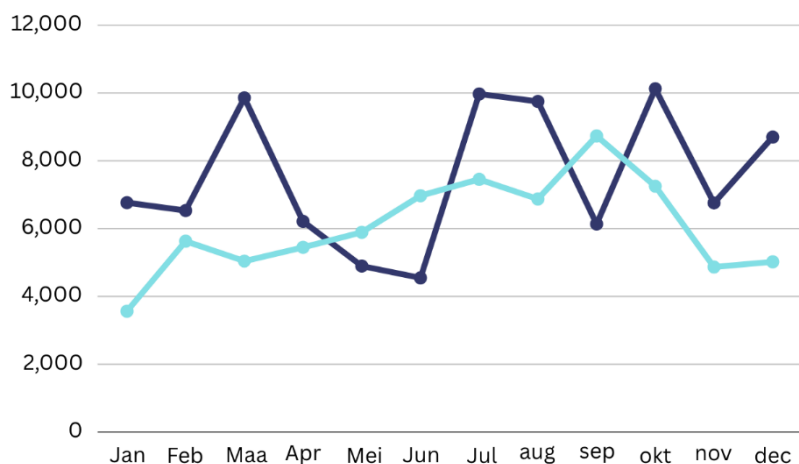
Website

De website is en blijft de spil in de communicatie. In vrijwel alle communicatie, promotiemiddelen en advertentie-uitingen wordt de website, webadres vermeld (met waar mogelijk een link of QR-code naar de website).

Websitebezoekers

De maanden met het hoogste aantal websitebezoekers zijn maart, juli, augustus en oktober, waarbij oktober een record vestigde met maar liefst 10.126 bezoekers. In 2023 waren er in totaal 90.243 websitebezoekers, wat een procentuele stijging van 24% vertegenwoordigt ten opzichte van het vorige jaar (2022, met 72.733 websitebezoekers). Wat opvalt er is een duidelijke correlatie tussen het aantal fysieke bezoekers en websitebezoekers; een hoog aantal websitebezoekers leidt tot een evenredig hoog aantal fysieke bezoekers.

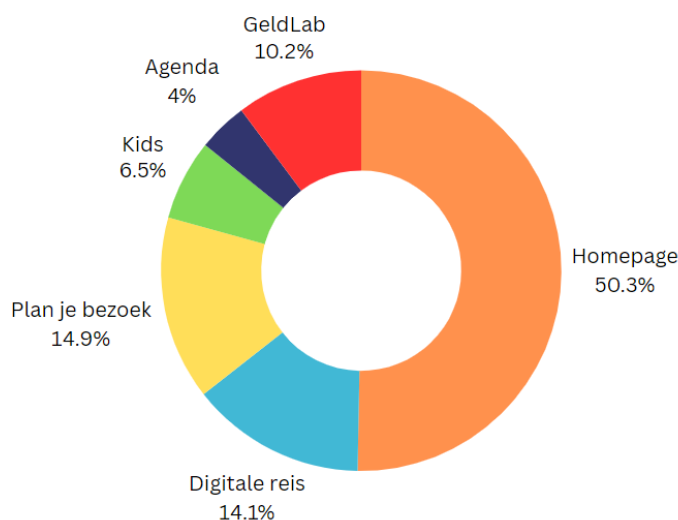
Websitebezoekers 2022 & 2023

Beste bekeken webpagina's

De beste bezochte pagina's in het afgelopen jaar waren de Homepage, 'Plan je bezoek', 'Digitale reis door de geschiedenis van belastingen in Nederland' en 'GeldLab'.

Meest bekeken webpagina's

Het afgelopen jaar kwam 22% van de online bezoekers via een Google Ad Grants advertentie. Dat aantal is gestegen vergeleken met vorig jaar, toen was dit 18%. Gedurende het gehele kalenderjaar worden Google-Ads ingezet op brand awareness van het museum (ter vergroting van naamsbekendheid), kids (uitje met de kinderen) en lopen er advertenties op door ons aangeven tentoonstellingen, evenementen en (vaste) activiteiten. Ook in 2024 worden de Google-Ads campagnes voor het museum voortgezet. Via Google komt 54% van de online bezoekers op onze website. Samen met de Google Ads (22%) is Google goed voor de absolute meerderheid van het aantal online bezoekers.

Opvallend blijft dat 24% direct naar de site gaat. Dit is het resultaat van de vermelding van www.bdmuseum.nl in al onze communicatie-uitingen en offline promotie, denk aan posters, peperbussen, flyers en offlineadvertenties. Via Facebook (eigen berichtgeving en gedeelde webpagina's) komt ook nog een substantieel deel naar de website. Via de

betaalde kanalen als Kidsproof en Dagjeweg.nl komt een kleiner percentage binnen, maar deze komen wel heel gericht n.a.v. gepromote activiteiten.

In de media

Pers/nieuwsberichten

In 2023 zijn 3 persberichten uitgegaan naar de landelijke pers naar aanleiding van o.a. de opening van GeldLab en de nieuwe tentoonstellingen in het museum (online *Bezegeld* en *GOED/FOUT*). Verder zijn 10 nieuwsberichten op onze site geplaatst, met nieuws over aanpassingen in de vaste presentatie, het werkbezoek van de staatssecretaris Douane & Toeslagen, fotooverlagen van evenementen (als de Museumnacht010 en de officiële onthulling van het Canon-schild tijdens de Canondagen) en nieuwe samenwerking met Positive Minds.

Media-aandacht

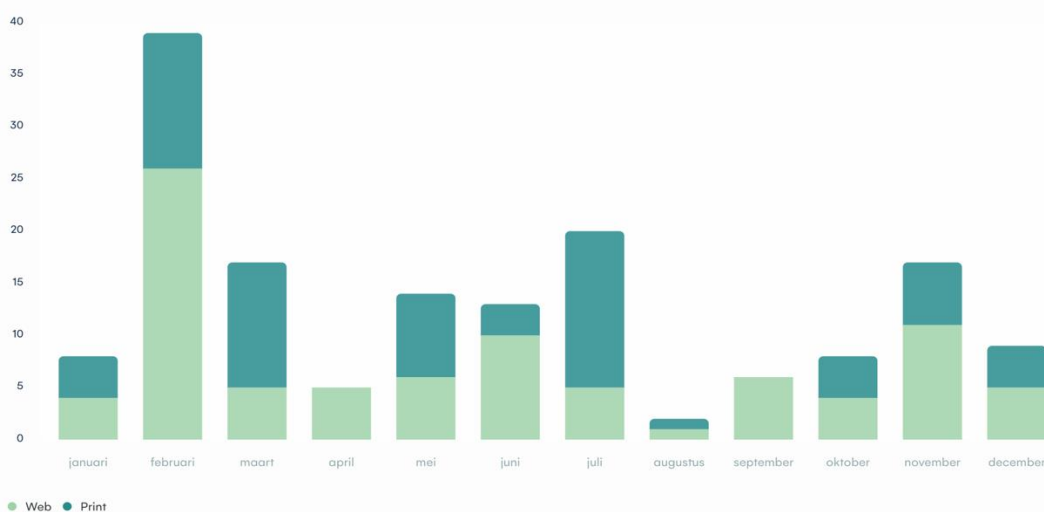
In 2023 zijn 158 nieuwsberichten, artikelen in de media verschenen, waarin het museum genoemd is. Het betreft 88 web berichten (55,7%) en 70 print berichten (44,3%). De web berichten leveren daarbij ook nog een veel groter bereik op dan de print berichten (verhouding 89% versus 11%, volgens de analyse van de Media Info Groep.)

Door het jaar heen zijn pieken te zien in de media aandacht in februari rond de overdracht van de stadsrechten van Blokzijl, bij aanvang van de zomervakantie rond zomerprogramma en start Jeugd Vakantie Paspoort en in iets kleinere mate in november rond de opening van de tentoonstelling GOED/FOUT.

Trend

Aantal > Mediumtype

Met 25 berichten in totaal waarin ons museum genoemd wordt, staat het magazine van Rotterdam UitAgenda bovenaan qua media aandacht. Ook de website van Rotterdam UitAgenda staat in de top 10 (dit betreft grotendeels betaalde promotie). Free publicity kregen we in 2023 vooral van het AD (artikel Museumnacht met vermelding van wat er bij

ons te doen was), de Havenloods (met print- en online artikelen over *Dierbare Goederen: “Van berenkop tot luipaardkleed”* over *GeldLab* (op website havenloods) en *GOED/FOUT*.

De top 10 media waarin aandacht geschonken werd aan het museum, een tentoonstelling of activiteit, zijn veelal lokale media. Dit geldt zowel voor online als print media. De variëteit in media is online groter dan in print.

Bovenaan de print media staat de Rotterdam UitAgenda, waar we zelf het hele jaar door de activiteiten en tentoonstellingen uploaden.

De Steenwijker Courant staat bovenaan de web media, dit door de berichtgeving dat de door het museum in bezit zijnde oorkonde over stadsrechten van Blokzijk op verzoek werd teruggegeven aan de gemeente Steenwijkerland. In het Museumtijdschrift en kunstmagazine *VIND* zijn paginagrote betaalde advertenties geplaatst over tentoonstellingen.

Overige free publicity

In 2023 hebben promotionele berichten over tentoonstellingen en activiteiten de volgende free publicity opgeleverd:

- *Videotips stadsschermen Rotterdam: Dierbare Goederen* en *GOED/FOUT* is door Rotterdam Festivals/Uitagenda in videotips op de stadsschermen in Rotterdam meegenomen.
- Radio Rijnmond heeft op 20 april 2023 het programma ‘rondje regio’ gewijd aan het net geopende GeldLab. De opnamen zijn gemaakt tijdens het schoolbezoek van Het Rotterdams Montessori Lyceum.
- *Douane, Ministerie van Financiën en Belastingdienst media*: speciale vermelding verdienen onze douanecollega’s, die op het DouaneNet en hun Douane Instagram account de tentoonstelling *Dierbare Goederen* en vrijwel alle activiteiten van het museum hebben gepromoot: groot en klein, van Weekend van de Wetenschap, Open Monumenten Dagen tot workshops en kids-rondleidingen/museumles Joeri. De collega’s bij Rijkspotaal hebben uitgebreid aandacht geschonken aan de tentoonstellingen en GeldLab. Op LinkedIn hebben de collega’s Communicatie van de Belastingdienst ons museum dit jaar meerdere keren als tip vermeld, vooral voorafgaand aan schoolvakanties.

Bijlage: Functionarissen Stichting Belastingmuseum Prof. dr. Van der Poel

(Situatie op 31 december 2023)

Bestuur

mw. mr. N. van Schelven	voorzitter, directeur-generaal Douane
dhr. drs. P. Smink	vice-voorzitter, directeur-generaal Belastingdienst
dhr. mr. J. Hermans	secretaris-penningmeester museum
dhr. A. Jager	directeur Douane Landelijk Service Organisatie
dhr. M. Fluit MBA	manager Team Advies & Participatie en senior-adviseur EMMA, Experts in Media en Maatschappij
dhr. prof. dr. J. Boer	hoogleraar belastingrecht Universiteit Leiden,
dhr. J. Kamp	Stichting Vrienden van het Belasting & Douane Museum
mw. drs. J. Steenhuis	stadsarchivaris Rotterdam

Vaste medewerkers in dienst van het Rijk

dhr. drs. F. Fox	directeur, voorzitter MT
mw. C. van den Bosch-van Dijk	medewerkster administratie
mw. L. Gadjradj-Balwantsingh	managementassistente
dhr. E. Koster	operationeel medewerker
mw. drs. H. Hoogendijk	educator, lid MT
mw. C. Karels	educator
mw. drs. M. Nootboom	conservator
mw. drs. A. van Schaik	conservator, lid MT
mw. drs. A. Simon-de Jong	collectiebeheerder
dhr. P. Steehouwer	medewerker boekingen & reserveringen
dhr. F. Visser	medewerker toepassingsbeheer ICT museum
dhr. drs. K. Kabbaj	communicatieadviseur, Lid MT
dhr. I. Spits	marketeer

Freelancemedewerker

dhr. B. Kraayo	financieel adviseur museumstichting
----------------	-------------------------------------

Curatorium van de bijzondere leerstoel

dhr. prof. dr. J. Vleggeert	voorzitter van het curatorium, hoogleraar belastingrecht Universiteit Leiden, voorzitter van de afdeling Belastingrecht
dhr. prof. dr. H. Vording	secretaris van het curatorium, hoogleraar Belastingrecht
mw. drs. J. Steenhuis	stadsarchivaris Rotterdam
dhr. prof. dr. J. Boer	hoogleraar belastingrecht Universiteit Leiden,

Wetenschappelijk onderzoek in het kader van de bijzondere leerstoel

dhr. prof. dr. ir. R. Arendsen	bijzonder hoogleraar maatschappelijk en historische context van Belastingrecht aan de Universiteit Leiden
mw. drs. M. van Mulken	promovendus in het kader van bovengenoemde leerstoel

Raad van Advies NBI-project

dhr. mr. W.J. Huijssoon
dhr. prof. dr. P. Romijn
mw. prof. dr. M. 't Hart
dhr. prof. mr. W. Veraart
mw. prof. mr. C. Prins
dhr. prof. mr. C. Jansen
dhr. prof. dr. W. van Meurs

adviseur DG/Ministerie van Financiën
directeur onderzoek NIOD
hoogleraar Geesteswetenschappen VU
hoogleraar Rechtsfilosofie VU
hoogleraar Recht/informatisering TiU
hoogleraar Rechtsgeschiedenis RU
hoogleraar Politieke Geschiedenis RU

Projectgroep NBI

mw. dr. M. Oprel
mw. dr. mr. S. Dusardijn
mw. drs. A. van Schaik
dhr. drs. F. Fox

Universitair docent Radboud Universiteit
Universitair hoofddocent Tilburg University
conservator
directeur museum

Vrijwillige medewerkers

dhr. E. Havermans
dhr. B. Jonker
dhr. mr. G. Krijnen
dhr. L. Otten
dhr. F. Overwater
dhr. J. Vrouwenfelder

scannen collectie
films/dvd's
medewerker collectie project Co Bieze
fotograaf
fiscaalzegel
medewerker historische foto's, deelcollectie,
motorrijtuigenbelasting
medewerker educatie
medewerker registratie collectie

dhr. L. Warnies
mw. E. van Wijk
Museumdocenten
mw. F. Goedhart
mw. L. van den Herik
mw. M. Ophof
mw. M. Martens
mw. L. Sjoerds
mw. A. Steijger
mw. I. Vreeswijk

Uitzendkrachten

mw. drs. R. Saleh
mw. drs. S. van der Plas MA

projectmedewerker Geldlab
educator

Rondleiders

mw. A. van Liere (eigenares van rondleidbureau AnneGidsen)
mw. F. Goedhart (tevens museumdocent)
mw. H. van Rijn-Bloom
mw. C. de Vries
dhr. S. Kaeppler